

Omzendbrief betreffende het toepassen van een vrijwillig bewakingsprogramma voor virale hemorrhagische septikemie (VHS) en infectieuze hematopoëtische necrose (IHN)

Referentie	PCCB/S2/1778964	Datum	13/06/2023
Huidige versie	1.0	Van toepassing vanaf	Datum van publicatie
Trefwoorden	Bewaking, vrijwillig, VHS, IHN		

Opgesteld door	Goedgekeurd door
Popa Anca Elena, attaché	Heymans Jean-François, Directeur-generaal

1. Doel

Deze omzendbrief heeft als doel om de wettelijke voorschriften met betrekking tot het vrijwillige bewakingsprogramma dat de operatoren toepassen overeenkomstig de Gedelegeerde Verordening (EU) 2020/689 toe te lichten.

2. Toepassingsgebied

Dit document is van toepassing op de operatoren die beslissen om een vrijwillig bewakingsprogramma met betrekking tot één of meerdere in de lijst opgenomen ziekten bij aquacultuurdieren toe te passen.

3. Referenties

3.1. Wetgeving

- Gedelegeerde Verordening (EU) 2020/990 van de Commissie van 28 april 2020 tot aanvulling van Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de diergezondheids- en certificeringsvoorschriften voor verplaatsingen binnen de Unie van waterdieren en producten van dierlijke oorsprong van waterdieren
- Uitvoeringsverordening (EU) 2018/1882 van de Commissie van 3 december 2018 betreffende de toepassing, op de categorieën in de lijst opgenomen ziekten, van bepaalde regels voor de preventie en bestrijding van ziekten en tot vaststelling van een lijst van soorten en groepen soorten die een aanzienlijk risico vormen in verband met de verspreiding van die ziekten
- Uitvoeringsverordening (EU) 2022/925 van de Commissie van 14 juni 2022 tot wijziging van de bijlage bij Uitvoeringsverordening (EU) 2018/1882 betreffende in de lijst opgenomen ziekten bij waterdieren en van de lijst van soorten en groepen soorten die een aanzienlijk risico vormen in verband met de verspreiding van die in de lijst opgenomen ziekten

- Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende overdraagbare dierziekten en tot wijziging en intrekking van bepaalde handelingen op het gebied van diergezondheid (“diergezondheidswetgeving”)
- Gedelegeerde Verordening (EU) 2020/689 van de Commissie van 17 december 2019 tot aanvulling van Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft regels voor bewaking, uitroeiingsprogramma’s en de ziektevrije status voor bepaalde in de lijst opgenomen ziekten en nieuwe ziekten, bijlage VI, deel III

3.2. Andere

Instructies betreffende het gebruik van TRACES-NT: [FAVV - TRACES \(TRAdE Control and Expert System\) \(favv-afsca.be\)](https://favv.afsca.be)

Door het FAVV erkende laboratoria: [FAVV - Lijst van de erkende laboratoria en de erkende analyses \(favv-afsca.be\)](https://favv.afsca.be)

Lidstaten/zones/compartimenten die ziektevrij zijn of een uitroeiingsprogramma toepassen: https://food.ec.europa.eu/animals/aquatic-animals/status-and-eradication_en

4. Definities en afkortingen

Afkortingen:

- IHN: infectieuze hematopoëtische necrose
- VHS: Virale hemorrhagische septikemie
- LCE: Lokale Controle-eenheid

Definities:

Soort die vatbaar is voor VHS en/of IHN: een soort die door een of beide van deze ziekten kan worden getroffen en deze kan overdragen (zie de bijlage bij de Uitvoeringsverordening (EU) 2018/1882).

Vectorsoort voor VHS en/of IHN: een soort die een of beide ziekten kan overbrengen en er niet door wordt getroffen (zie de bijlagen bij Uitvoeringsverordening (EU) 2018/1882, Uitvoeringsverordening (EU) 2022/925 en Gedelegeerde Verordening (EU) 2020/990).

Erkend laboratorium: een laboratorium dat door het FAVV erkend is voor de diagnose van in de lijst opgenomen ziekten bij waterdieren in toepassing van het Koninklijk besluit van 3 augustus 2012 betreffende de erkenning van de laboratoria die analyses uitvoeren in verband met de veiligheid van de voedselketen

In de lijst opgenomen ziekte: ziekte bij waterdieren die is opgenomen in de bijlage van Uitvoeringsverordening (EU) 2018/1882.

Vrijwillig bewakingsprogramma: een bewakingsprogramma dat vrijwillig wordt toegepast door een operator overeenkomstig Bijlage VI, deel III van Verordening 2020/689.

TRACES-NT: online beheersysteem van de Europese Commissie dat de bewegingen volgt van levende dieren, producten van dierlijke oorsprong, levensmiddelen en diervoeders van niet-dierlijke oorsprong, planten en plantaardige producten die worden ingevoerd in de Europese Unie, verhandeld tussen de lidstaten van de Europese Unie of uitgevoerd naar derde landen waarmee de Europese Unie een overeenkomst heeft gesloten.

Stillegging: met het oog op ziektebeheer, het ontdoen van een inrichting van aquacultuurdieren van in de lijst opgenomen soorten en, voor zover mogelijk, van water.

5. Toepassing van een vrijwillig bewakingsprogramma in een aquacultuurinrichting

5.1. Kennisgevingsprocedure

Iedere operator die een vrijwillig bewakingsprogramma tegen virale hemorrhagische septikemie (VHS) en infectieuze hematopoëtische necrose (IHN) wil toepassen of die niet langer wenst deel te nemen aan dit programma, moet het formulier in bijlage 1 bij deze omzendbrief invullen en dit formulier doorsturen naar de LCE waarvan zijn inrichting afhangt.

De lijst van inrichtingen die het vrijwillige bewakingsprogramma toepassen, is beschikbaar op de website van het FAVV. In geval van vermoeden of bevestiging van besmetting of stopzetting van het vrijwillige bewakingsprogramma wordt de lijst geüpdatet.

Operatoren moeten een kopie van het verslag van de in het kader van het vrijwillige bewakingsprogramma uitgevoerde tests naar de LCE sturen. Indien er geen bewijs is van conforme tests, wordt de gezondheidsstatus van de inrichting aangepast tot "andere". Deze gezondheidsstatus komt overeen met een inrichting die niet vrij is, waarvoor geen vrijwillig bewakingsprogramma geldt, waarvoor geen uitroeiingsprogramma geldt of die besmet is.

Het is de verantwoordelijkheid van de operatoren om de LCE op de hoogte te houden van iedere wijziging in de werking van hun aquacultuurinrichting.

5.2. Gezondheidsinspectie en bemonstering

Iedere operator past een gezondheidsbewaking toe in zijn inrichting

De gezondheidsbewaking berust op een gezondheidsinspectie en een bemonstering.

De operator doet een beroep op een erkende dierenarts voor de uitvoering van de gezondheidsinspecties en de bemonsteringen die zijn voorgeschreven in het kader van het vrijwillige bewakingsprogramma.

De frequentie van de gezondheidsinspecties en de bemonsteringen wordt vastgesteld rekening houdende met het risiconiveau van de inrichting. Het risiconiveau wordt bepaald door de LCE op het moment van de toekenning van de registratie/erkenning. Zij kan worden aangepast naar aanleiding van wijzigingen in de werking van de inrichting.

De doelstelling van deze bewaking is om een toename van de sterfte, het opduiken van in de lijst opgenomen ziekten of nieuwe ziekten te kunnen detecteren.

Minimale frequentie:

Risiconiveau	Aantal gezondheidsinspecties per jaar voor iedere inrichting	Aantal vissen per monster
Hoog	Een keer per jaar	30
Gemiddeld	Eens om de twee jaar	30
Laag	Eens om de drie jaar	30

De gezondheidsinspecties en de bemonstering moeten worden uitgevoerd in de periode van het jaar waarin de watertemperatuur lager is dan 14°C of wanneer de watertemperatuur haar laagste jaarlijkse waarden heeft bereikt, indien de temperatuur niet onder de 14°C zakt.

5.2.1. Gezondheidsinspecties

Tijdens zijn gezondheidsinspecties voert de erkende dierenarts minstens de volgende taken uit:

- a) een controle van het register om te beoordelen of er elementen aanwezig zijn die wijzen op een toename van de sterfte, een afgenomen productie zonder bepaalde oorzaak, de aanwezigheid van VHS, IHN of een in de lijst opgenomen ziekte of een nieuwe ziekte;
- b) een onderzoek van alle delen van de aquacultuurinrichting waarbij bijzondere aandacht moet worden besteed aan de productie-eenheden waarvoor toegenomen sterfte werd opgenomen in het register en de plaats waar het water wegloopt, aangezien zwakke vissen meestal daar te vinden zijn.
- c) wanneer recent gestorven vissen, stervende vissen of vissen die abnormaal gedrag vertonen worden vastgesteld, dan voert de dierenarts een (extern en intern) klinisch onderzoek uit van een representatieve selectie van deze dieren om de aanwezigheid van pathologische veranderingen vast te stellen:
 - als het resultaat van dit klinisch onderzoek wijst op de aanwezigheid van VHS of IHN, dan wordt een monster van de vissen genomen en onderworpen aan een onderzoek in een erkend laboratorium
 - als het resultaat van dit klinisch onderzoek wijst op de aanwezigheid van een andere in de lijst opgenomen ziekte of een nieuwe ziekte, dan wordt een monster van de vis genomen en wordt dat onderworpen aan een onderzoek in een erkend laboratorium om de nieuwe ziekte in kwestie te identificeren.

5.2.2. Bemonsteringen in het kader van de gezondheidsbewaking

- a) De erkende dierenarts neemt een monster van 30 vissen en laat dit in een erkend laboratorium analyseren ter opsporing van VHS en IHN.
Verzameling van coelomisch vocht wordt ook geaccepteerd.

De vissen waaruit het monster bestaat, moeten sinds minstens 3 weken hebben verbleven in de inrichting.

- b) Alle productie-eenheden, zoals vijvers en tanks, moeten worden onderzocht op de aanwezigheid van dode en zwakke vissen of van vissen met abnormaal gedrag. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de plaats waar het water wegloopt, aangezien zwakke vissen meestal daar te vinden zijn wegens de stroming van het water;
- c) De te bemonsteren vissen van in de lijst opgenomen soorten moeten als volgt worden geselecteerd:
 - i. indien regenboogforel aanwezig is, wordt uitsluitend die vissoort voor bemonstering geselecteerd, tenzij andere vatbare soorten aanwezig zijn die typische symptomen van VHS of IHN vertonen. Indien er geen regenboogforel aanwezig is, moet het monster representatief zijn voor alle andere vatbare soorten die aanwezig zijn;

- ii. wanneer zwakke vissen, vissen met abnormaal gedrag of pas gestorven, maar nog niet in staat van ontbinding verkerende vissen aanwezig zijn, worden deze vissen geselecteerd; indien meer dan één waterbron voor de productie van vis wordt gebruikt, worden vissen die alle waterbronnen vertegenwoordigen in het monster opgenomen;
- iii. de selectie moet vissen omvatten die zo zijn gekozen dat alle productie-eenheden van de inrichting en alle jaarklassen evenredig in het monster vertegenwoordigd zijn.

De analyses worden uitgevoerd door een erkend laboratorium.

5.3. Verplaatsingen van waterdieren van en naar een inrichting die het vrijwillige bewakingsprogramma voor IHN/VHS toepast

5.3.1. Verplaatsingen op het Belgisch grondgebied van of naar een andere lidstaat

5.3.1.1. Gezondheidsvoorschriften

Het binnenbrengen van vissen van vatbare soorten en vectorsoorten ¹ is enkel toegestaan vanuit de volgende inrichtingen:

- inrichtingen die vrij zijn van VHS-IHN
- inrichtingen die een vrijwillig bewakingsprogramma voor VHS-IHN toepassen, met een bewijs van de datum van de laatste monsterneming en het resultaat van de analyse
- inrichtingen die een uitroeiingsprogramma voor VHS-IHN toepassen en die kunnen aantonen dat er geen besmettingen aanwezig zijn.

De verzending van vissen van vatbare soorten en vectorsoorten is toegelaten met als bestemming de volgende inrichtingen:

- inrichtingen die een vrijwillig bewakingsprogramma voor VHS-IHN toepassen
- iedere andere inrichting die niet vrij is van VHS-IHN of die geen uitroeiingsprogramma voor deze 2 ziekten toepast.

5.3.2. Verplaatsingen van of naar een andere lidstaat

5.3.2.1. Begeleidend document

De zending moet vergezeld gaan van een document met een eigen verklaring dat is ondertekend door de operator en waarin de gegevens van bijlage 2 zijn opgenomen.

De eigen verklaring die de zending dieren die in de inrichting worden binnengebracht vergezelt, moet 3 jaar worden bewaard.

5.3.2.2. Kennisgeving TRACES-NT

De operator moet het FAVV op voorhand in kennis stellen van de verplaatsing, opdat de lidstaat van bestemming daarvan op de hoogte kan worden gebracht.

Een kennisgevingsformulier voor verplaatsingen is beschikbaar in TRACES-NT.

¹ Raadpleeg bijlage 3 van deze omzendbrief om de lijst van vatbare soorten en vectorsoorten te kennen.

5.4. Maatregelen bij vermoeden of uitbraak van VHS en/of IHN

5.4.1. Vermoeden

In geval van vermoeden van de aanwezigheid van een ziekte (hoge sterfte, aanwezigheid van stervende vissen of vissen die abnormaal gedrag of klinische symptomen van een in de lijst opgenomen ziekte vertonen, binnenbrengen van vis uit een inrichting die tot uitbraak is verklaard), moet de operator een beroep doen op een erkende dierenarts die een klinisch onderzoek uitvoert van de vissen die aanwezig zijn in de inrichting en monsters neemt. De monsters moeten voor analyse worden verzonden naar een erkend laboratorium om het vermoeden van aanwezigheid van een in de lijst opgenomen ziekte te bevestigen/te weerleggen.

De erkende dierenarts is verplicht het FAVV in kennis te stellen van het vermoeden van de aanwezigheid van een opgenomen ziekte.

Het vervoer van vis naar inrichtingen die aan een vrijwillig bewakingsprogramma voor deze ziekten onderworpen zijn, is verboden.

5.4.2. Bevestiging

Wanneer een besmetting met VHS of IHN bevestigd is, dan mag de inrichting vissen die bestemd zijn voor inrichtingen die een vrijwillig bewakingsprogramma voor deze ziekten toepassen niet meer verplaatsen.

Een inrichting die met VHS of IHN is besmet, kan een bewakingsprogramma heropstarten voor deze ziekten en vissen verplaatsen die bestemd zijn voor inrichtingen die een vrijwillig bewakingsprogramma toepassen, mits aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Verwijdering van besmette dieren

De operator neemt de volgende maatregelen met betrekking tot waterdieren van de voor de desbetreffende ziekte in de lijst opgenomen soorten:

- a) de verwijdering van alle dode dieren;
- b) de verwijdering en het afmaken van alle stervende dieren;
- c) de verwijdering en het afmaken van alle dieren die ziektesymptomen vertonen;
- d) het slachten voor menselijke consumptie van de resterende dieren in de inrichting(en) na voltooiing van de onder a) tot c) bedoelde maatregelen.

De verwijdering van de gedode dieren gebeurt via Rendac.

Het slachten voor menselijke consumptie geschiedt onder officieel toezicht, ofwel:

- in de besmette inrichting zelf gevolgd door verwerking in een ziektebestrijdende inrichting voor aquatische levensmiddelen, **ofwel**
- in een ziektebestrijdende inrichting voor aquatische levensmiddelen, naargelang het geval.

Alle dierlijke bijproducten die afkomstig zijn van geslachte of gedode dieren worden verwerkt of verwijderd als categorie 1- of categorie 2-materiaal.

Afvoeren van het water

Alvorens over te gaan tot de reiniging en ontsmetting van de structuren en de uitrusting, moet het water worden afgevoerd, indien dit technisch mogelijk is.

Reiniging en ontsmetting

De reiniging en ontsmetting van de volgende structuren en voorwerpen moeten worden uitgevoerd vóór de herbevolking:

- a) de inrichtingen (vijvers, bassins, tanks) , voor zover dat technisch mogelijk is, na de verwijdering van de dieren en van alle mogelijk besmette diervoeders;
- b) alle uitrusting die voor de dierhouderij wordt gebruikt, met inbegrip van maar niet beperkt tot uitrusting voor het voederen, hanteren, sorteren, behandelen en vaccineren;
- c) alle uitrusting die voor de productie wordt gebruikt;
- d) alle beschermende kleding of veiligheidsuitrusting die door exploitanten en bezoekers wordt gebruikt;
- e) alle vervoermiddelen, met inbegrip van tanks, en andere uitrusting die worden gebruikt voor de verplaatsing van besmette dieren of van personeel dat met besmette dieren in contact is gekomen.

De reiniging en ontsmetting moeten worden uitgevoerd onder toezicht van een officiële dierenarts van het FAVV.

Stillegging

Nadat het reinigings- en ontsmettingsproces werd voltooid, moet een stillegging worden toegepast in alle besmette inrichtingen.

Wat virale hemorrhagische septikemie en infectieuze hematopoëtische necrose betreft, bedraagt de duur van de stillegging minstens zes weken.

Herbevolking

De inrichting mag enkel worden herbevolkt met dieren uit inrichtingen die:

- a) zich bevinden in een lidstaat, een zone of een compartiment dat vrij is van VHS en IHN of
- b) zich bevinden in een lidstaat, een zone of een compartiment waar een uitroeiingsprogramma voor VHS en IHN wordt toegepast met bewijs dat er geen besmettingen aanwezig zijn; of
- c) een bewakingsprogramma voor VHS en IHN toepassen.

6. Bijlagen

Bijlage 1: Kennisgevingsformulier voor de toepassing van een vrijwillig bewakingsprogramma voor IHN en VHS

Bijlage 2: Eigen verklaring voor intracommunautaire verplaatsingen

Bijlage 3: Lijst van vatbare soorten en vectorsoorten voor VHS en IHN

7. Overzicht van de revisies

Overzicht van de revisies van de omzendbrief		
Versie	Van toepassing vanaf	Redenen en omvang van de revisie
1.0	Datum van publicatie	Originele versie